

■ Robert Liewendahl tänker efter premiären i sommar stämma Kulturföreningen Katrina för intrång i upphovsrätten. FOTO: JONAS EDVVIK/NYA ÅLAND

■ Barbro Sundback, ordförande för Kulturföreningen Katrina, anser att det var upphovsrättsligt korrekt att beställa ett nytt manus för sommarens *Katrina*. FOTO: KJELL SÖDERLUND

Nytolkad musikal orsakar storm i den åländska teatervärlden

Åländske teaterprofilen Robert Liewendahl anser sig ha utsatts för ett upphovsrättsligt intrång när ett nytt manus för musikalen *Katrina* beställdes.

Kulturföreningen Katrina på Åland ville fira sitt 25-årsjubileum genom att sätta upp musikalen *Katrina* igen sommaren 2024.

Katrina, som bygger på Sally Salminens succéroman, spelades på Åland somrarna 1997, 1998 och 2000. Musiken skrevs av tonsättaren Jack Mattsson, sångtexterna av poeten Lars Huldén, medan manuskriptet skrevs av den åländske dramatikern och regissören Robert Liewendahl.

För den nya uppsättningen anlätades Ida Kronholm som regissör.

Till en början var det tänkt att man skulle sätta upp originalversionen, men i ett tidigt skede meddelade Kronholm att hon ville ha ett nytt manus. Hon ansåg att Katrina i den ursprungliga uppsättningen inte sätts i första rummet.

– Jag ville att allt skulle börja med Katrina. I det gamla manuset hör man först en kör, sedan den ena mannen, den andra och den tredje som pratar om Katrina. Medan romanen börjar: "Katrina var den äldsta av tre systrar".

Det nya manuskriptet skrev Ida Kronholm tillsammans med författaren Carina Karlsson.

Bestört manusförfattare

Robert Liewendahl är kritisk till förfarandet. Han upplever att han placerade Katrina i centrum när

han skrev originalmanuskriptet.

– Allt som sker speglas i Katrina och hon är med i 29 av 30 scener, säger han och tillägger:

– Hade det varit ett fiasko skulle jag kanske förstå, men den blev en jättesuccé, nära 5 000 människor såg *Katrina* den första sommaren. *Katrina* fick god kritik och ingen hade något att invända.

Han blev bestört över att ingen från Kulturföreningen Katrina hörde av sig när planerna på att sätta upp musikalen på nytt inleddes eller när beslutet att slopa hans manus fattades. Föreningen har däremot varit i kontakt med både Jack Mattssons och Lars Huldéns arvingar.

– Man känner sig ganska tillplattad.

Att plocka ut sångerna och musiken ur musikalen och skriva ett nytt manus menar Liewendahl är ett intrång i upphovsrätten.

– Det är ett originalverk som man inte kan avlägsna en del av.

Robert Liewendahl säger att arbetsprocessen bakom illustrerar hur manus och musik hänger ihop. När Liewendahls synopsis var klart började tonsättaren Jack Mattsson sitt arbete, men musiken tog "fastare form" för varje scen han faxade över, beskriver Liewendahl.

– Jag skrev en scen och skickade den sedan till Jack som skrev musik utifrån den känsla scenen gav.

■ Ida Kronholm anlätades som regissör för den nya uppsättningen av *Katrina*. Hon krävde ett nytt manus. FOTO: TIMO KARI

”I det gamla manuset hör man först en kör, sedan den ena mannen, den andra och den tredje som pratar om Katrina.

Ida Kronholm

regissör, om varför hon krävde ett nytt manus

”Det är ett originalverk som man inte kan avlägsna en del av.

Robert Liewendahl
manusförfattare

De hade också samarbetsmöten i Helsingfors tillsammans med Lars Huldén.

Situationen hade varit en annan om musiken tillkommit först, menar Robert Liewendahl. Problemfritt skulle det också vara om Kulturföreningen Katrina hade beställt både ny text och musik som bland annat Lilla Teatern gjort, säger han.

Utsatt för cancelkultur

Robert Liewendahl kontaktade föreningens ordförande Barbro Sundback två gånger, men planerna fortskred.

Till en början tvekade Liewendahl om att tala om frågan offentligt men säger sig nu vilja "sätta stopp" för det han ser som en problematisk samhällsutveckling.

– Jag anser att de har gjort orätt. Att det är fråga om den cancelkultur som är typisk för vår tid.

FAKTA

Upphovsrättsliga begrepp

● "Ett gemensamt verk" är ett verk som har skapats av två eller flera personer tillsammans så att upphovspersonernas verk inte är självständiga verk och inte kan skiljas från varandra i slutresultatet."

● "Ett sammansatt verk" är ett verk som två eller flera upphovs personer har skapat tillsammans, där upphovs personernas andelar är självständiga verk som kan skiljas från varandra. Ett sammansatt verk kan exempelvis vara en bok med illustrationer, där författarens och illustratörens andelar är självständiga och kan skiljas från varandra."
Källa: Upphovsrättsorganisationen Kopiosto kopiosto.fi

För två år sedan anklagades Robert Liewendahl för att ha betett sig olämpligt mot sex personer under sin tid som ordförande för amatörteaterföreningarna Mariehamns teaterförening och Teater Alandica.

I en artikel i HBL beskrev personerna fysiska närmanden och sexuella inviter. Liewendahl nekade till anklagelserna men avgick från posten som ordförande för Teater Alandica. I ett offentligt brev beskrev han sitt sätt att umgås på